

Onder die overige kamp-SS'ers bevonden zich zowel Duitsers als Nederlanders. Dat geldt voor de mannen, maar ook voor de vrouwen onder hen – Vught kreeg namelijk een kampgedeelte waarin uitsluitend vrouwen opgesloten werden (daarover aanstonds meer) en daarin waren telkens een vijftiental *SS-Aufseherinnen* werkzaam. Er zijn in totaal vier-en-dertig van die *Aufseherinnen* in Vught geweest. De antecedenten van de negentien Nederlandse vrouwen en meisjes onder hen zijn door A. Hiemstra-Timmenga onderzocht en blijktens haar studie¹ waren zij vrijwel allen onontwikkeld, hadden velen tevoren als schoonmaaksters voor de *Wehrmacht*, als dienstbode, winkeljuffrouw, ateliermeisje of fabrieksarbeidster gewerkt (als *SS-Aufseherin* gingen zij er financieel op vooruit: zij verdienden gemiddeld ca. f 30 per week), was meer dan de helft van huis uit katholiek (de meesten waren in Noord-Brabant gerecruteerd), kwamen van de zestien ongehuwde Nederlandse bewaaksters acht uit een onvolledig gezin en hadden de drie gehuwde alle drie een mislukt huwelijk achter de rug. Zij waren gehuisvest op de bovenste verdieping van de *Kommandantur* waar ook een deel van de kamp-SS'ers sliep – verscheidene *SS-Aufseherinnen* deden in '44 dienst in zwangere toestand.

Wat de twee bij Vught gelegerde compagnieën van het *Wachbataillon* betreft: de meeste bewakings-SS'ers verrichtten slaafs de hun opgedragen taak, maar bij verscheidenen was toch wel sprake van weerzin tegen de hun opgelegde *Kadavergehorsam*. 'Met verschillende van die kerels stonden we', aldus een gevangene, 'op goede voet. Zo mochten we overdag' (d.w.z. tijdens het werk) 'niet roken, maar we deden dat toch. Dan stopten we zo'n SS'er een pakje sigaretten toe en hij ging dan op de uitkijk staan. Kwam er een Duitser aan, dan riep hij: 'Jongens, daar heb je weer zo'n kelerelijer' en dan waren wij gewaarschuwd. Die SS'ers vraten van twee wallen.'² Onder de misschien vijfhonderd bij Vught gelegerde militairen van het *Wachbataillon* waren er vijf of zes die zich in de loop van '44 bereid verklaarden, de gevangenen te helpen als dezen, bijvoorbeeld wanneer zij *en bloc* naar Duitsland gevoerd zouden worden, tot een opstand zouden kunnen overgaan.

Nu de *Kapo's*.

Vught begon met ongeveer tachtig *Kapo's* die door het *SS-Wirtschafts- und Verwaltungshauptamt* uit verscheidene kampen in Duitsland naar Vught overgeplaatst werden: ca. dertig uit Sachsenhausen, anderen uit Buchen-

¹ A. Hiemstra-Timmenga: 'De *SS-Aufseherinnen* van Vught' (1959) (GC).

² K. Hofman: 'Verslag', p. 56.